

Begreb herom, samlet 56 Arvesæstestjoder fra forskellige Egne af Bornholm; jeg kunde have samlet mange flere, men jeg har troet, at disse vare tilstrækkelige til at give et Billede af Forholdene. Jeg har anmodet Folk i forskellige Sogne om at samle dem til mig, og de have samlet dem paa Maa og Faa og samlet dem hos de Huusmænd, som de have truffet paa, uden at undersøge, om de svarede lidt eller meget i Afgift. Naar man nu vil eftersee det samlede Hartkorn for disse 56 Lodder — de fleste af disse Eiendomme bestaae af de omtalte to Slags Jord, som jeg før berørte, nemlig en Deel gammel opdyrket Jord, som er indbegnet, og en anden Deel, som er den tillagte raae Jord, der ved Commissionens Foranstaltning blev dem overdraget —, saa vil man finde, at den gamle Jord, som var opdyrket og indbegnet paa disse 56 Lodder, andrager 37 1/4 Tønde Hartkorn og skal svare i aarlig Afgift 140 Tønder Havre, 111 Pund Smør samt 9 Rd. 2 Mk. i Penge. Den tillagte raae Jord udgjør derimod 9 3/4 Tønder Hartkorn og skal svare 191 Tønder Havre i Afgift. Jeg har efter de sidste 5 Mars Capitelstart udregnet, hvormeget det udgjør i Penge, og derved udfundet, at Afgiften for de opdyrkede og indbegnede Jorder udgjør circa 14 Rd. pr. Tønde bornholmsk Hartkorn og for den tillagte raae Lyngmark 66 Rd. 2 Mk. pr. Tønde Hartkorn. Dette synes dog at være et temmelig stort Misforhold. Det synes ogsaa, som om Staten selv har erkjendt, at det ikke kunde gaae med de høie Arvesæstestjodter, naar den skulde vente at faae den øvrige Deel af Jorden, som ikke var tillagt Arvesæstehusene, bortsolgt. Staten besad nemlig foruden den Jord, der blev tilbuddt Arvesæstestjerne, og foruden den Deel af Udmarken, der blev henlagt til Almindingsskov, og bestemtes til Plantning, endnu nogle andre Udmarker, som ligeledes ønskedes bortarvesæstede, og som bleve bortarvesæstede i Lodder paa 12, 14, 20 til 30 Tønder Land, forat de kunde danne passende smaa Eiendomme. Men efter Indstilling fra Amtsforsvalteren blev Arvesæstestjodter for disse Lodders Bedkommende nedsat omtrent til det Halve, idet man antog, at det ikke rigtigt vilde gaae med deres

Bortarvesæstning, naar man fastholdt den af Commissionen bestemte høie Afgift. Vil man anstille en Sammenligning mellem Afgiften af disse bortarvesæstede saakaldte isolerede Lodder og den Afgift, som blev paalagt de Lodder, der bleve overdragne til de tidligere Huusæstere, saa maa man jo imidlertid ogsaa tage Kjøbesummen for hine Lodder med i Beregning. Jeg kjender nu vel ikke Kjøbesummerne for samtlige hine Lodder; men efter den Mening, som jeg har kunnet danne mig, vil Kjøbesummen for dem andrage omtrent 91 Rd. pr. Tønde Hartkorn. Regner jeg nu derhos Rente og Rentens Rente til for de Aar, hvori der var Afgiftsfrihed, saa vil hele Afgiften for hine Lodder udgjøre omtrent 48 Rd. om Aaret, altsaa dog være godt 1/3 mindre end den, som Huusarvesæstjerne maae svare. Der er ogsaa andre Jorder paa Bornholm, som i de senere Aar ere blevne bortarvesæstede, og som mere fuldstændigt ligne dem, som Staten i sin Tid overdrog til Huusæstjerne. Efterat nemlig den i Begyndelsen af mit Foredrag nævnte Lov af 9de Februar 1866 var udkommen, hvorefter de dert omhandlede Udmarker gik over til Communerens Eiendom, have Communerne, ligesom tidligere Staten, bortarvesæstet adskillige af disse deres Udmarker til dem, der grændsede nærmest op til dem. Denne Bortarvesæstning er skeet offentlig, for at faae den høieste Afgift af dem, og Vilkaarene have været, at af Kjøbesummen skulde 1/4 betales strax, 1/4 indstaae som Prioritet i Eiendommene og 1/2 omskrives til Havreafgift. Jeg har nu vel kun Dplysninger om saadanne Bortarvesæstninger fra 4 Sogne — idet det nemlig ikke er alle Sognene, som have brugt deres Udmarker til Bortarvesæstning, men flere heelt have benyttet dem til Skovplantning, og andre have anvendt dem paa anden Maade —, men i disse 4 Sogne, hvor Arvesæstning saaledes har fundet Sted, er den aarlige Afgift, som man har naaet, med et Middeltal 33 Rd. pr. Tønde Hartkorn, i nogle Sogne mere, men i andre mindre. Man vil see, at den Arvesæstestjodter, som Statens Huusarvesæstere maae svare, ere dobbelt saa høi som den her anførte og er meget for høi, hvad enten man